

LETTORSZÁG

I. AZ ORSZÁG TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Lett Köztársaság
Államforma	parlamentáris demokrácia
Főváros	Riga
Terület	64 589 km ²
Népesség	2 231 503 (2009. július)
Nemzetiségi megoszlás	lett (57,7%), orosz (29,6%), fehérorosz (4,1%), ukrán (2,7%), lengyel (2,5%), litván (1,4%), egyéb (2%)
Vallási megoszlás	evangélikus (19,6%), ortodox (15,3%), egyéb keresztény (1%), egyéb (0,4%), nem meghatározott (63,7%) (2006)
Hivatalos nyelv	lett
Klíma	óceáni
Államfő	Valdis Zatlers
Miniszterelnök	Valdis Dombrovskis
Hivatalos pénznem	lett lat (LVL)
Jelentősebb városok	Jurmala, Daugavpils, Liepaja, Valmiera, Ventspils

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

Lettország főbb gazdasági mutatói, 2007-09

		2007	2008	2009
GDP (folyó áron)	Mrd EUR	21,1	23,2	18,8
GDP változás (reál)	%	10,0	-4,6	-18,0
Egy főre jutó GDP (PPS)	EUR/fő	13 900	14 400	n.a.
Infláció (fogyasztói árindex)	%	10,1	15,3	3,3
Munkanélküliségi ráta	%	6,0	7,5	17,1
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	-0,3	-4,1	-9,0
Államadósság (év végi)	GDP %-a	9,0	19,5	36,1
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	-22,3	-13,0	9,4
Árfolyam (éves átlag)	LVL/EUR	0,700	0,703	0,706

Forrás: Eurostat

Lettország gazdasága 2000-től 2007 végéig éves átlagban 9%-kal növekedett, köszönhetően a hitelekkel finanszírozott, tudatosan magas szinten tartott belső fogyasztásnak. A túlhevült gazdaságban már 2007-ben megindult az infláció erőteljes emelkedése, 2008-ban pedig már a 15%-ot is meghaladta, miközben a GDP - még a világgazdasági válság kibontakozását megelőzően - csökkenni kezdett. A gazdaság nagymértékű növekedése jelentős strukturális gyengeségekkel a háttérben ment végbe. A külföldi hitelekkel finanszírozott fogyasztás mellett a belső megtakarítások szintje alacsony volt, a jövedelmek növekedését nem kísérte azonos ütemben a termelékenység növekedése, a gazdasági aktivitás viszonylag alacsony szinten állt. Az egyensúlyi problémákat tetézte egy ingatlanpiaci árbuborék kialakulása: 2005 és 2008 között megduplázódtak a bérek, a jövedelmeket pedig a lettek főleg ingatlanok vásárlásába fektették, ami jelentős ingatlanár emelkedéshez vezetett.

Az ország folyó fizetési mérlege óriási deficitet ért el: 2007-ben a GDP 22,3%-át tette ki. 2007 végére az ország külföldi adósságállománya, amely főleg a magánsektor eladósodottságából adódott, a GDP 125%-ának felelt meg. Lettország hosszú távon fenntarthatatlan gazdaságpolitikája, a világgazdasági válság következményeivel, és a külföldi források elapadásával tetézve, 2008 végére mély recesszióba sodorta az országot.

A 2009-es év igazi mélyrepülés volt a lett gazdaság számára. A GDP csökkenése 2009 harmadik negyedévében érte el mélypontját, éves összehasonlításban 19%-os volt a visszaesés, majd a negyedik negyedévben mérséklődött a zsugorodás üteme, 16,8%-ra. 2009 egészére 18%-os volt a visszaesés mértéke. A beruházások 37,7%-kal, a magánfogyasztás 22,3%-kal estek vissza. 2009-ben 18%-kal csökkent a feldolgozóipar termelése, ezen belül közel felére esett vissza a járműipari, a gépipari, illetve a textilipari termelés. Becslések szerint a belső kereslet további csökkenésével, az export gyenge növekedésével 2010-re további 2,5-4% közötti csökkenés várható.

A 2008-as 15,3%-os infláció 2009-ben 3,3%-ra mérséklődött. A valuta leértékelése, valamint a reálbérek csökkenése együttesen a magánfogyasztás további eséséhez

vezethetnek, így egyes becslések 2010-re már 3%-os fogyasztói árcsökkenést jósolnak.

Lettországban katasztrofális a munkaerőpiac helyzete, a munkanélküliség 2009-ben elérte a 17,1%-ot, becslések szerint 2010-ben 20% fölött is lehet, és csak nagyon lassan kezd majd csökkenni, akár még 2014-ben is elérve a 15%-ot.

Lettország a 2008-ban elfogadott, 7,5 Mrd euró összegű nemzetközi hitelkeretből 2010 tavaszáig 3,5 Mrd eurót hívott le. A nemzetközi hitel feltétele egy szigorú megszorító intézkedéscsomag elfogadása volt, a cél, hogy 2012-re 3%-ra csökkentsék a költségvetés hiányát. A 2009-2011 közötti időszakban a bankszektor stabilizálására a hitelösszeg 36%-át, a költségvetési hiány finanszírozására 35%-át, az államadósság refinanszírozására 21%-át, a hitelpiac élénkítését célzó intézkedésekre 8%-át tervezik felhasználni. Az IMF és az Európai Unió által nyújtott támogatások segítséget nyújtanak a gazdaság stabilizálásához, így a kormány által végrehajtott válságkezelési intézkedésekkel Lettország 2009 során megmenekült a teljes összeomlástól. A 2010. októberi parlamenti választásokig a kormány kisebbségi kormányzással igyekszik a válság utáni konszolidációt végrehajtani.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

Lettország külkereskedelmi forgalma, 2006-09

		2006	2007	2008	2009
Áruforgalmi egyenleg	M EUR	-4 064,3	-5 031,4	-4 072,7	-1 229,5
Export	M EUR	4 883,0	5 996,6	6 526,9	5 160,5
Import	M EUR	8 947,3	11 028,0	10 599,5	6 390,0
Szolgáltatások egyenlege	M EUR	529,8	729,6	916,6	1 165,3
Export	M EUR	2 101,1	2 696,0	3 087,2	2 739,3
Import	M EUR	1 571,3	1 966,4	2 170,5	1 574,0

Forrás: Lett Nemzeti Bank

Lettország összes exportja 2009-ben 18%-kal volt kevesebb, mint az előző évben, importja 38%-kal csökkent 2008-hoz képest, aminek következtében az ország külkereskedelmi deficitje 2009-re kevesebb, mint harmadára csökkent.

A lett export 2008 novemberétől kezdett csökkenni, és 2009. áprilisban érte el mélypontját (70%-át tette ki a 2008. áprilisi értéknek). Ezt követően a visszaesés üteme lassan mérséklődött, 2009. novembertől pedig már növekedést regisztráltak. 2008-2009 között a legnagyobb értékű visszaesés a nem nemesfémek és ezekből készült áruk, ezen belül a vas és acélárak csoportjában, valamint a fa és faipari termékek csoportjában történt.

Az import már 2008 márciusában elkezdett csökkenni, 2009 áprilisa volt a mélypont, ekkor az előző év azonos időszakának mindössze 56%-át érte el. Május-júniustól nagyon lassan elkezdődött a visszaesés csökkenése, a decemberi import 73%-a volt a 2008-as év decemberi behozatalának. A behozatal legnagyobb értékben a gépek és villamossági cikkek, a járművek és szállítási célú felszerelések, ezen belül a

személygépkocsik, a nem nemesfémek és ezekből készült áruk, valamint a vegyipari termékek csoportjában esett vissza.

2009-ben Lettország összes exportjának 72%-a az Európai Unió országaiba irányult. Legfontosabb exportpartnerei Litvánia (az összes export 16%-a), Észtország (14%), Oroszország (9%), Németország (9%), valamint Svédország (6%), voltak.

2009-ben a Lettországba érkező import 75%-a származott az Európai Unió országaiból, 17%-a Litvániából, 12%-a Németországból, 11%-a Oroszországból, 8-8%-a Lengyelországból és Észtországból.

Lettország legjelentősebb export-termékei (2009): fa, faipari termékek, fonásárak 17%, gépek és villamossági cikkek 14%, nem nemesfémek és ezekből készült áruk 12%, vegyipari termékek 9%, élelmiszer-készítmények, italok, dohány 8%, járművek és szállítási célú felszerelések 7%, növényi termékek 6%, ásványi termékek 6%, textilipari alapanyagok, textilárak 5%.

A legfontosabb import-termékek (2009): ásványi termékek 17%, gépek és villamossági cikkek 16%, vegyipari termékek 12%, élelmiszer-készítmények, italok, dohány 9%, nem nemesfémek és ezekből készült áruk 8%, járművek és szállítási célú felszerelések 6%, műanyagok, gumi és ezekből készült áruk 5%, textilipari alapanyagok, textilárak 5%, növényi termékek 5%..

4. Tőkeáramlás alakulása és a főbb partnerek

Lettország közvetlen tőkebefektetés importja és exportja, 2007-09

		2007	2008	2009
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import	M EUR	1 697,8	863,0	51,7
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya	M EUR	7 466,4	8 126,1	8 158,5
Tőkebefektetés más országba	M EUR	269,8	166,3	-16,3
Tőkebefektetés állománya	M EUR	637,5	742,2	700,1

Forrás: Lett Nemzeti Bank

A gazdasági válság hatására erőteljesen visszaestek a Lettországba érkező külföldi közvetlen tőkebefektetések: a beáramlás 2009-ben alig 6%-át érte el a 2008-as értéknek. 2008. II. negyedévétől folyamatosan csökkent a beáramló érték, 2008. IV. és 2009. II. negyedévében jelentős mértékű (200, ill. 180 M eurós) tőkekivonás történt.

A 2009-es állományi adatok alapján a legjelentősebb befektetők Lettországban: Észtország, Svédország, Németország, Dánia, Hollandia és Írország.

Szakértői vélemények szerint mindaddig, amíg nem változik meg jelentősen a lettországi gazdasági helyzet és a gazdasági környezet a működő-tőke beáramlás terén további komoly visszaesésre lehet számítani.

2008. IV. negyedévtől Lettország folyamatosan vonta ki tőkebefektetéseit más országokból. 2009. III., IV. negyedévtől már újra beindult a tőkeexport, ám az egész éves adatok alapján összességében mintegy 16 M eurós tőkekivonás történt.

Lettország közvetlen külföldi tőkebefektetései állománya a következő országokban a legjelentősebb: Litvánia, Svájc, Észtország, Ukrajna, Lengyelország, Ciprus, Németország, Oroszország.

II. MAGYARORSZÁG ÉS LETTORSZÁG BILATERÁLIS KAPCSOLATAI

A magyar-lett külkereskedelem áruszerkezete (M EUR)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Összesen	123,6	93,2	18,4	16,1	105,2	77,1
Élelmiszer, ital, dohány	17,4	10,9	1,3	1,4	16,0	9,5
Nyersanyagok	0,5	0,6	2,5	2,2	-2,0	-1,6
Energiahordozók	0,5	0,1	0,5	0,4	0,0	-0,3
Feldolgozott termékek	45,9	21,1	13,1	11,2	32,8	10,0
Gépek, gépi berendezések	59,3	60,4	0,9	1,0	58,4	59,5

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2009-ben (%)

	INDEX (2008=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	75,4	87,6	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	62,6	101,2	11,7	8,5
Nyersanyagok	124,9	87,5	0,6	13,6
Energiahordozók	24,5	77,5	0,1	2,6
Feldolgozott termékek	46,0	85,3	22,7	69,4
Gépek, gépi berendezések	101,9	108,1	64,8	5,9

Forrás: KSH

A Lettországba irányuló magyar export 2007-ig folyamatosan növekedett, 2003-hoz képest több mint az ötszörösére. 2007 óta azonban egy erősen csökkenő tendencia indult el. 2008-ban a Lettországba irányuló exportunk a 2007-es érték 70%-át sem érte el, a 2009-es érték pedig a 2008-as exportunknak mindössze 75%-át tette ki. 2008-hoz képest – arányait tekintve - legnagyobb mértékben az energiahordozók kivitele csökkent, bár a termékcsoport súlya korábban is elenyésző volt. Erősen visszaesett a feldolgozott termékek, valamint az élelmiszer, ital és dohánytermékek exportja is. Az exportunkban bekövetkezett visszaesés oka egyértelműen a lett vásárlóerő csökkenése, azaz a belső fogyasztás visszaesése. A gépek, berendezések, valamint nyersanyagok kivitele a válság ellenére is növekedést ért el. 2009-ben a Lettországba irányuló magyar export fő termékei: TV-készülékek (51%), gyógyszerek (9%), mobiltelefon (6%), zöldségek (3%), elektromos kapcsolótáblák (2%), egyéb vegyipari termékek (2%), bor (2%), takarmány (2%).

A Lettországból Magyarországra érkező import 2006 és 2008 között megkétszereződött, ám 2008 után csökkenni kezdett. 2009-ben importunk

legnagyobb részét feldolgozott termékek, valamint nyersanyagok tették ki, mindkét termékcsoportban csökkent a behozatalunk, míg az importunk kisebb hányadát adó élelmiszer, ital és dohánytermékek, valamint a gépek és gépi berendezések behozatala nőtt az előző évhez képest.

A Lettországból érkező import áruszerkezete 2009-ben a következőképpen alakult: fa és faipari termékek (52%), gyógyszeripari termékek (11%), vasáru (8%), madártojás (3%), tőzeg (3%), takarmány (3%).

A Lettországgal lebonyolított külkereskedelmünk egyenlege pozitív, 2007-ig gyors ütemben növekedett, ám 2007 után a többlet folyamatosan csökkent, 2009-ben mindössze 73%-át érte el az előző évi értéknek, a 2007-es értéknek pedig mindössze 46%-a volt.

Kétoldalú közvetlen tőkebefektetések, 2006-08 (M EUR)

	2006	2007	2008
Lettország közvetlen tőkebefektetés-exportja Magyarországra	-0,8	1,9	0,1
Lettország közvetlen tőkebefektetés-állománya Magyarországon	-	3,3	3,9
Magyarország tőkebefektetése Lettországra	0,3	-0,0	0,1
Magyarország tőkebefektetés-állománya Lettországon	0,8	-	0,2

Forrás: MNB

A Lett Nemzeti Bank adatai szerint sem 2008-ban sem 2009-ben nem történt magyar közvetlen tőkebefektetés Lettországon, ahol 2009-ben az összes magyar működő-tőke állomány 0,1 M eurót tett ki. A Lett Nemzeti Bank nem regisztrál az elmúlt négy év során sem Magyarországra érkező lett működő-tőke befektetést, sem pedig állományi adatot.